

29 септември 2016г.

**Изказване на Мая Манолова на заседание на Общото събрание на
Гражданската колегия на Върховния касационен съд по т.д. №2/2016г.,
образувано по искане на омбудсмана, за приемане на тълкувателно решение
по следния въпрос:**

В случаите на доставяне на топлинна енергия за битови нужди в сградно-етажна собственост прилагат ли се разпоредбите на специалния Закон за енергетиката или те се дерогират от защитаващата правата на потребителите разпоредба на чл. 62 от Закона за защита на потребителите, регламентираща непоисканата доставка на стоки или услуги, предвид правилото за прилагане на разпоредбите, осигуряващи по-висока степен на защита на потребителите при противоречие между два закона, установено в §1 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите?

УВАЖАЕМИ Г-Н ПРЕДСЕДАТЕЛ,

УВАЖАЕМИ ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

С огромен респект и възмущение се изправям пред Вас, за да обоснова и подкрепя искането си и да pledирам за произнасяне на решение в защита на правото на избор на гражданите – да ползват или не парно в жилищата си, да имат или не отношения с „Топлофикация“.

От първия момент на встъпването ми в длъжност омбудсман буквално съм засипана от жалби на граждани, които се оплакват от високите сметки за парно, от качеството на услугата, от високомерното и често арогантно отношение на „Топлофикация София“ ЕАД към клиентите ѝ. И особено – от невъзможността им като потребители да се откажат от ползването на услугата. И наистина е така. Разводът със Столичната „Топлофикация“ е практически невъзможен.

Особено трагично е положението на гражданите, чиито доходи не им позволяват да плащат за парно – те са се отказали от получаване на топлоенергия, изключили са или дори са демонтирали радиаторите в жилищата си, мръзнат – и въпреки това плащат. Прословутата такса „сградна инсталация“. При средни цени – 60-80 лв., за средно голямо жилище от около 80 кв. м.

Справедливо ли е това? Нормално ли е това?

Да мръзнеш и да плащаш? Да плащаш без да ползваш, без да си сключил договор, без да си дал съгласие, само защото си купил жилище в топлофицирана сграда-етажна собственост. Хората са обезверени, отчаяни, някои на ръба на оцеляването.

Защото тези 60-80 лв. са близо половината от пенсиите на голяма част от пенсионерите. Те са съществен дял и от бюджета на семейства с деца, при които единият родител е безработен или са на минимална работна заплата. Просто икономическата ситуация в България е такава, че 60-80 лв. „сградна инсталация“ са проблем за плащане на хиляди българи.

И тогава, когато гражданинът не може да плати, Столичната „Топлофикация“ незабавно започва съдебен процес, в който натовазва гражданина с лихви, такси, разноски и с паразитните юрисконсултски възнаграждения – минимум 300 лв. пред съд и 350 лв. пред частен съдебен изпълнител /ЧСИ/.

Така един дълг от 60-80 лв. за „сградна инсталация“ нараства лавинообразно – може да стигне и 1000 лв., а ако стигне до ЧСИ – ситуацията става катастрофална за длъжника. Има случаи, в които гражданите губят жилищата си – продадени в изпълнително производство за дълг към „Топлофикация“.

Тези привилегии на Столичната „Топлофикация“ – да си гарантира приходи от над 440 хил. домакинства в София – независимо дали ползват парно или не – я превърнаха в символ на рекет и ограбване. Защо да се старее да оптимизира производството на топлоенергия, да намалява административни и други разходи, да се отнася уважително към клиентите, след като приходите ѝ са гарантирани.

Впрочем, някои от топлофикационните дружества в страната сами са се отказали от тези привилегии – сключват индивидуални договори с клиентите, не събират „сградна инсталация“ – или по-точно я плащат вместо потребителите, защото КЕВР така чете закона. И въпреки това са на печалба и разширяват чувствително клиентската си мрежа.

Това, уважаеми върховни съдии, са емоционалните ми аргументи, породени от отчаянието и гнева на хората - аргументите ми на омбудсман да поискам от Вас тълкуване на визираната хипотеза – непоискана доставка на топлоенергия.

Имам, разбира се, и достатъчно сериозни правни аргументи, които ще изложа пред Вас накратко.

Основание за искането ми е противоречивата практика на съдилищата при прилагането на разпоредбите, свързани с доставката на топлинна енергия за битови нужди.

Някои съдилища приемат, че доставката на топлинна енергия за сгради-етажна собственост е колективна услуга, която ползват всички собственици на обекти в такава сграда и не е необходимо подписване на индивидуален писмен договор с доставчика на топлинна енергия, за да се приеме, че между тях има валидна облигационна връзка. Дори нещо повече - приема се, че стане ли собственик на топлофициран имот, купувачът става и потребител на топлинната енергия. Според съда в тези случаи е налице специален закон, Закона за енергетиката, който изключва прилагането на общите разпоредби на Закона за задълженията и договорите и Закона за защита на потребителите.

В други съдебни решения обаче се приема, че действително според Закона за енергетиката, собствениците на обекти в топлофицирани сгради-етажна собственост, са клиенти на топлинна енергия и като такива трябва да заплащат определената цена. Но по силата на §1 от Допълнителните разпоредби на ЗЗП при противоречие между разпоредбите на два закона, се прилагат тези, които осигуряват по-висока степен на защита на потребителите. С оглед това правило тези разпоредби на Закона за енергетиката се дерогират от разпоредбите на Закона за защита на потребителите и по-конкретно от чл. 62, регламентиращ, че непоискана доставка или услуга не се плаща.

Считам за правилно второто становище. В негова подкрепа има практика на ВКС, съгласно която Законът за енергетиката и Законът за защита на потребителите не се намират в зависимост общ-специален, тъй като уреждат различни обществени отношения. Законът за енергетиката урежда обществените отношения, свързани с дейностите по производство, пренос, разпределение и търговия с електрическа и топлинна енергия, както и правомощията на държавните органи по регулирането и контрола на тези дейности. Докато ЗЗП урежда защитата на правата на потребителите, която следва да бъде преценена единствено с оглед установените в ЗЗП критерии. Предвид горното ЗЕ не съдържа специални разпоредби, изключващи приложението на ЗЗП.

Аргумент в подкрепа на второто становище е също, че по смисъла на ЗЕ битов клиент на топлинна енергия е клиент, който купува топлинна енергия за битови нужди т.е. по силата на сделка и съответно между страните има облигационна връзка. Предвид това, следва да се спазват принципите относно облигационните отношения, залегнали в Закона за задълженията и договорите, а именно свобода на договарянето, автономия на волята и най-вече взаимно съгласие. Тези общи принципи изключват предоставянето на услугата без искане от страна на потребителя, т.е. без да е налице взаимното съгласие, постигнато между страните по сделката.

В този смисъл е и Европейското законодателство и практиката на Съда на Европейския съюз. Съгласно Директива 93/13/ЕИО на Съвета, чл. 6, неравноправните условия не са обвързващи за потребителите, а държавите-членки са длъжни да гарантират съществуването на подходящи и ефективни мерки за преустановяване употребата на неравноправни клаузи.

В същия смисъл се е произнесъл и Съда на Европейския съюз /Люксембург/ като е приел, че във връзка с принципа на ефективност се изисква националните съдилища да прилагат по собствена воля някои разпоредби за защита на потребителите, съдържащи се в директивите на ЕС, независимо от противоречащите разпоредби на вътрешното право, т.е. дори и ако националното право не им позволява да го направят. Причината за това изискване е, че системата за защита, въведена от съответните директиви, включително Директива 93/13/ЕИО на Съвета се основава на идеята, че потребителят е в по-слаба позиция по отношение на търговеца.

УВАЖАЕМИ ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

Моля да се произнесете с решение, с което да постановите, че в случаите на отказ на потребител от ползване на топлинна енергия в топлофицирана сграда-етажна собственост се прилагат разпоредбите на ЗЗП – забраната на чл. 62 за плащане на непоискана услуга, който текст осигурява по-висока степен на защита на потребителите, каквото е изискването на §1 от ДР, като същият дерогира разпоредбите на ЗЕ.

По този начин гражданинът ще бъде защитен, ще му бъде осигурено равноправно участие в отношенията в топлоснабдителното предприятие и ще престане да бъде крепостник, заложник на недалновидни решения.

МАЯ МАНОЛОВА

ОМБУДСМАН НА

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ